

5. Milchev V.I. Renaissance and repression: Bulgarians of Tavia in the first two decades of the Soviet power of Soviet power (1920-1939) / V.I.Milchev, Zh. V.Pseva /// Sources on the history of Southern Ukraine. Volume 9 / Memoirs and diaries. Part 2. / Organizers: A. Boyko, A. Milchev. - Zaporozhye: Tandem - U. - 2006. - p. 27 -81.
6. Mitkov Vasily. Bulgarians in Tavia: 150 years of history / V. Mitkov. - Zaporozhye: Inter - M, 2012. - 100 p.
7. Mitkov Vasily Vasilievich. Golgotha of the Bulgarian Tavia: Anatomy of Repressions (1920s - 1940s) / V.V. Mitkov. - Zaporozhye: Tandem - U, 2009 - 244 p.
8. Nozdryna L.F. Bulgarians of the Azov region - participants of historical events of the twentieth century / L.F. Nozdryn // Materials of the international scientific conference "IV Priazovsky bulgarian seminar." - Veliko Tyrnovo - Melitopol: Publishing House of Melitopol State Pedagogical University named after Bogdan Khmelnytsky, 2012. - p. 90-100.
9. Stanchev Mikhail. Bulgarians in the Russian Empire, the USSR, the Baltic States and the CIS. Volume 2. Biographical Intercyclopedia / M. Stanchev. - Kharkiv: IPA "Contrast", 2016. - 592 pp

УДК 372.48

Венгеровський С.Б

Вищий комунальний навчальний заклад

Сумської обласної ради

«Лебединське педагогічне училище імені А. С. Макаренка»

ПРОБЛЕМА ПІДГОТОВКИ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ КРАЄЗНАВЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

В статті висвітлюються перспективи застосування краєзнавства в початковій школі та розглядаються головні умови і аспекти його розвитку.

Ключові слова: краєзнавство, екскурсія, краєзнавча діяльність.

Венгеровський С.Б. Проблемы подготовки учителей начальной школы к применению элементов краеведения в учебном процессе.

В статье рассматриваются перспективы применения краеведения в начальной школе и анализируются основные условия и аспекты его развития.

Ключевые слова: краеведение, экскурсия, краеведческая деятельность.

Vegerovskiy S. B. Problems of primary school teachers' training for the use of elements of regional studies in the educational process.

Prospects for the development of regional studies in elementary school are covered in the article.

Key words: regional studies, excursion, regional studies activity, motivation for regional studies.

Використання краєзнавства в освітньому процесі в Україні має глибокі історичні традиції. Так вагомим внеском в основу краєзнавчого принципу навчання учнів природознавству стала художня спадщина геніального майстра українського слова Т. Шевченка. Подорожуючи майже по всій Україні, він створює чудові реалістичні малюнки, що відображають краєвиди різних куточків України, зокрема й Переяславщини, її історію та побут, красу цього краю, його фольклор. Т. Шевченко прагнув створити доступні підручники для навчання селянських дітей історії України, етнографії, географії. Він був переконаний, що навчання в школі має здійснюватися материнською, рідною мовою, мріяв про справжню народну школу, яка б виховувала молодь у дусі любові до народної культури рідного краю.

Аналіз літератури і наукових праць дозволив виявити, уточнити і сформулювати такі соціально-педагогічно значущі функції краєзнавчої роботи, які одержали віддзеркалення в дослідженнях сучасного періоду: діагностична, екологічна, валеологічна, корекційно-реабілітаційна, корекційна, виховна, організаційно-комунікативна, профорієнтаційна, гедоністична, розвивальна, пізнання і дослідження, виховна, тощо.

В останні два десятиліття спостерігається зростання інтересу теоретиків та практиків до організації краєзнавчої роботи. Дослідники відзначають великі можливості краєзнавства в розвитку системи цінностей особистості, формуванні національної самосвідомості, у поліпшенні міжособистісної взаємодії дитячого колективу і первинної адаптації дитини в школі. Краєзнавча робота розглядається також як важлива частина соціальної педагогіки. Особлива актуальність краєзнавчої роботи є сьогодні нагальною, у зв'язку з проблемами екології людини і природи, валеологічними аспектами життєдіяльності молодшого школяра та педагога.

Таким чином, виникла диспропорція між практикою в галузі краєзнавчої роботи і рівнем вивчення, розробленості в теоретичному плані системи підготовки вчителів початкових класів до її здійснення. Названа проблема визначила необхідність до наукового переосмислення суспільного і особистого досвіду в справі підготовки майбутніх учителів початкових класів до організації краєзнавчої роботи учнів, оскільки вона була в центрі уваги впродовж тривалого часу особистої практичної краєзнавчої роботи.

Виявлені аспекти шкільного краєзнавства доводять необхідність подальшого розвитку краєзнавчого компоненту в початковій школі і відповідно інтенсифікації підготовки майбутніх вчителів до використання краєзнавчих знань в освітньому процесі.

Виявлений недостатній рівень використання вчителями початкових класів організаційних форм краєзнавчої роботи свідчить про те, що підготовка майбутнього вчителя початкових класів залишається традиційною. Вона здійснюється без застосування у вищій педагогічній школі засобів удосконалення краєзнавчої підготовки майбутнього спеціаліста, не повною мірою задовольняються вимоги сьогодення у зв'язку з недостатньою теоретичною розробленістю даної проблеми. Разом з тим педагогічна наука вже має позитивний досвід, який може використовуватися при моделюванні підготовки майбутніх учителів початкових класів до організації краєзнавчої роботи.

Аналіз змісту дисциплін, що вивчаються майбутніми учителями початкових класів у педагогічному навчальному закладі, показав, що вони можуть містити інформацію про рідний край, але вона, переважно, має фрагментарний характер. Логічно видається й необхідність самовдосконалення майбутніх учителів початкових класів з метою забезпечення якісної підготовки до організації краєзнавчої роботи. Тому до навчальних програм необхідно внести зміни і доповнення, щодо змісту навчальних дисциплін.

Так, до змісту навчальної програми дисципліни «Людина і світ» необхідно включити теми «Особливості історичного розвитку людства» та «Історичний розвиток населення рідного краю». До змісту навчальної програми дисципліни «Філософія» слід внести доповнення: «Формування національного світогляду засобами краєзнавства». До змісту програми навчальної дисципліни «Соціологія» слід додати тему «Соціологічний напрям у краєзнавстві». До змісту програми навчальної дисципліни «Основи безпеки життєдіяльності» необхідно включити тему «Правила безпечної поведінки в лісі, на водоймах, озерах під час екскурсій». До змісту навчальної програми дисципліни «Українська дитяча література» слід додати тему «Дитяча література рідного краю». До змісту програми навчальної дисципліни «Основи медичних знань», слід додати теми «Заходи первинної реанімації при травмах», «Самодопомога при травмах під час екскурсій». До змісту навчальної програми дисципліни «Українська та зарубіжна культура» необхідно внести тему «Духовна культура рідного краю». З огляду на критичну ситуацію із станом здоров'я і необхідністю підвищення рухової активності молодших школярів є актуальним питання про оздоровчу фізичну культуру. І тому доцільно є введення до змісту програми навчальної дисципліни «Фізичне виховання» тему «Дитячі ігри рідного краю». Навчальна дисципліна «Трудове навчання» має бути доповнена темою «Відомості про майстрів рідного краю та їх творчі доробки».

Однією із ефективних форм професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів до організації краєзнавчої роботи є педагогічна практика, яка є частиною Державного освітнього стандарту. Її проходження обов'язкове для всіх студентів, які навчаються на даній спеціальності. Під час педагогічної практики формування професійної компетентності майбутніх учителів початкових класів передбачає перехід від теоретичних знань про професійну діяльність, професійні обов'язки до оволодіння необхідними педагогічними вміннями, сформованості професійно значущих якостей майбутнього вчителя. Тому під час проходження дидактичної практики (спостереження за навчальною роботою) другого курсу доцільно включити питання про види, форми і методи краєзнавчої роботи. На позакласній та позашкільній освітньо-виховній практиці (2 курс) акцентовано увагу на проведенні виховних заходів з краєзнавства, присвячених славетним іменам рідного краю.

Структура готовності майбутніх учителів початкових класів до організації краєзнавчої роботи складається з кількох компонентів:

- соціальна готовність, тобто здатність усвідомлювати педагогічну самоцінність краєзнавчої роботи, що допомагає, розвивати в особистості здатність осмислено орієнтуватися і самовизначатися в соціальному житті);
- загальнокультурна готовність, тобто «достатньо високий рівень загальної освіти і розвитку»;
- спеціально-практична готовність включає знання та вміння правильно використовувати організаційні форми та методи краєзнавчої роботи в практиці реальної педагогічної діяльності;
- психолого-педагогічна готовність, тобто «здатність особливим чином і в особливих умовах взаємодіяти з людьми» . [3;34]

Важливе значення в організації краєзнавчої діяльності відіграє позааудиторна робота. По-перше, вона відбувається у природних умовах. По-друге, під час краєзнавчих екскурсій здобуваються фактичні знання, які є опорою у процесі різнобічного пізнання предмета або явища, виявлення його істотних ознак, властивостей, зв'язків у природі. У поході, на екскурсії процес навчання реалізується не в умовах аудиторного приміщення, а в природі, під час безпосереднього спілкування з об'єктами і явищами природи, допомагають узагальнити й систематизувати раніше набуті знання. Безпосереднє сприймання об'єктів і явищ, які є засобом формування понять про кількісні відношення і просторові форми, – чуттєва основа логічних і практичних дій.

Екскурсії здійснюються за двома ознаками: обсягом власне предметного змісту теми екскурсії та його місцем у структурі вивчення спецкурсу (вступний, поточний, підсумковий). Проведення екскурсій може мати загальноосвітню і тематичну спрямованість. Це значно підвищує рівень готовності майбутніх учителів початкових класів до організації краєзнавчої роботи в контексті сучасної парадигми розвиваючої освіти, заснованої на суб'єкт-суб'єктних відносинах.

У використанні методу екскурсій можна виділити три етапи:

перший етап – підготовка вчителя і учнів до екскурсії (майбутньому вчителю важливо якнайбільше дізнатися про об'єкт, куди планується екскурсія, побувати там, уважно оглянути місцевість, визначати, на що слід звернути особливу увагу дітей. Маршрут має бути цілком безпечним для здоров'я дітей;

другий етап – проведення екскурсії за наперед складеним планом. У плані треба зазначити освітні, розвивальні і виховні цілі, визначити послідовність дій в огляді, спостереженнях;

третьої етап – післяекскурсійна робота. На цьому етапі необхідно закріпити результати екскурсій і дати дітям можливість застосувати нові знання, враження, індивідуальні почуття у різноманітній діяльності. Слід використовувати такі форми роботи: узагальнююча бесіда, складання усних розповідей, написання творів, оформлення тематичних альбомів або колекцій, гербаріїв, конкурс на кращий малюнок краєзнавчого характеру, виготовлення саморобок з природного матеріалу, складання та розв'язання задач [1;2].

Основна мета педагогічної системи підготовки майбутніх учителів початкової школи до організації краєзнавчої роботи полягає в тому, щоб засобами комплексної, цілісної, послідовної та безперервної системи краєзнавчої роботи у вищих педагогічних навчальних закладах активізувати в майбутніх учителів початкових класів процес становлення та розвитку індивідуальної педагогічної готовності до використання організаційних форм краєзнавчої роботи. Названа загальна мета припускає наявність кількох аспектів:

а) сформувати у майбутніх учителів початкових класів усвідомлення соціокультурної та психолого-педагогічної самоцінності організації краєзнавчої роботи і, на цій основі, виробити внутрішню потребу в самовдосконаленні та саморозвитку, здатність «осмислено орієнтуватися та самовизначитися в соціальному житті» (формування соціальної готовності) [8;49];

б) створити майбутнім учителям початкових класів умови для продуктивного оволодіння базовими теоретичними знаннями, практичними вміннями та навичками з основ організації краєзнавства, з поступовим переходом до їх вдосконалення і творчого застосування у практичній роботі;

в) розвинути культуру демократичної взаємодії (педагогічного спілкування), заснованої на суб'єкт-суб'єктних відносинах (психолого-педагогічна готовність).

Завдання системи підготовки майбутнього вчителя початкових класів до організації краєзнавчої роботи полягають у тому, щоб:

- сформувати в майбутніх учителів початкових класів власну мотивацію до використання організаційних форм краєзнавчої роботи в майбутній педагогічній діяльності на основі усвідомлення гуманістичної, особистісно-орієнтованої, соціально-педагогічної та психологічної самоцінності краєзнавства в процесі соціалізації особистості;

- сформувати, закріпити і розширити теоретичні знання з основ організації краєзнавчої роботи; сформувати вміння і виробити навички самостійного здійснення основних організаційних форм краєзнавчої роботи з молодшими школярами, а також уміння та навички науково-дослідницької роботи в даному напрямі;

- залучити майбутніх учителів початкових класів до національно-культурних традицій рідного краю з урахуванням системи загальнолюдських цінностей та української культури;

- стимулювати потребу в постійному, безперервному самопізнанні, самовдосконаленні, самоосвіті як умов підвищення професійної компетентності, наукового і загальнокультурного рівня готовності майбутніх учителів початкових класів;

- сформувати потребу, вміння та навички здоров'язбереження (підтримувати як своє психічне і фізичне здоров'я, так і здоров'я своїх вихованців) з використанням організаційних форм краєзнавства – комплексного засобу екопсихотерапевтичної дії.

Загальні та спеціальні вимоги до майбутніх учителів початкових класів, які здійснюють краєзнавчу роботу учнів у закладах освіти, визначені нормативно-правовими документами. Результатом узагальнення та аналізу вищеназаних документів, була змодельована та апробована різнорівнева система вимог, що дозволяє достатньо обґрунтовано і диференційовано підходити до визначення рівня готовності майбутніх учителів початкових класів вищих педагогічних закладів освіти.

Аналіз загальнопедагогічних методів з питання програмно-методичного забезпечення [6;617] доводить необхідність застосування ретельного підбору, аналізу, уточнення і доповнення переліку навчальних дисциплін, що становить навчально-методичний комплекс, який є моделлю підготовки майбутніх учителів початкових класів.

Основні шляхи, за допомогою яких передбачено певним чином вирішення проблеми забезпечення експериментальної програми навчально-методичною літературою та нормативно-правовою документацією, є такі:

По-перше – раціональне використання вже наявних підручників та методичної допомоги за рахунок максимального зосередження, використання їх в читальних залах бібліотеки, на кафедрах відповідних дисциплін.

По-друге, дана проблема, на наш погляд, може бути знята розробкою навчально-методичних матеріалів, специфічних для ВНЗ відповідного рівня

зокрема, спецкурсу «Історичне краєзнавство», спецкурсу «Організація краєзнавчої роботи в початковій школі». Доповнення до змісту програм навчальної дисципліни зі спеціальності «Початкове навчання».

Даний підхід забезпечує засвоєння майбутніми вчителями початкових класів трьох головних цілей:

- розвиток педагогічного мислення;
- формування пізнавального інтересу до організації краєзнавчої роботи у процесі вивчення спецкурсу;
- розвиток краєзнавчої мотивації.

Аналіз роботи педагогічних вищих навчальних закладів, змісту навчальних програм, за якими готували майбутніх учителів початкових класів, виявив, що окремі заходи з підготовки освітян до краєзнавчої роботи проводились, але значною мірою досліджувані питання були представлені у вигляді окремих прикладів, елементів роботи з краєзнавства. Часто краєзнавчий матеріал не був виділений із загального змісту навчальних дисциплін, не об'єднаний у злагоджену науково-методичну систему. У тих випадках, коли питання з краєзнавства були зведені в окремий підрозділ, на його вивчення відводилося дуже мало часу, що не дозволяло студентам повною мірою засвоїти матеріал. Та однією з найбільших проблем була відсутність польових краєзнавчих практик, де б майбутні вчителі набували практичних вмій здійснення дослідницької роботи.

З метою визначення можливостей різних навчальних дисциплін для висвітлення питань змісту та організації краєзнавчої роботи нами було проаналізовано програми вищих навчальних закладів з основних навчальних дисциплін. У результаті проведеного аналізу ми дійшли висновку, що сьогодні найвищий потенціал для висвітлення питань краєзнавчо -туристського напрямку мають: географія, біологія, історія, адже традиційно при їх вивченні увага акцентується на природні явища, особливості навколишнього рослинного і тваринного світу. У курсі вивчення історії надається інформація про історичний розвиток рідного краю, місцевості, де розташований вищий педагогічний навчальний заклад.

Аналіз змісту дисциплін, які вивчаються майбутніми учителями початкових класів у вищому навчальному закладі, показав, що в них не відображено повноти змісту навчання з напрямку підготовки майбутніх учителів початкових класів до організації краєзнавчої роботи, а тим більше методики його здійснення.

Окремим аспектом краєзнавчої роботи є історичне краєзнавство. В світлі останніх подій в нашій державі, особливої гостроти набуває дослідження подій в кожному місті, селі, діяльності історичних осіб, тощо. Надзвичайно важливим, на нашу думку є дослідження теми Голодомору та Другої світової війни на краєзнавчому рівні. З метою підготовки майбутніх учителів до такого виду краєзнавчої роботи на нашу думку необхідно ввести окремий спецкурс «Історичне краєзнавство», який дасть необхідні знання для подальшої діяльності.

Слід зазначити, що важливою проблемою при веденні краєзнавчої роботи в початковій школі є ознайомлення учнів з елементами історичних знань, з базовими поняттями історичної науки. На нашу думку корисною буде також розробка методики по викладанню елементів історичних знань, які дадуть можливість розгорнути з учнями роботу по історичному краєзнавству.

Таким чином краєзнавство є важливим засобом здійснення міжпредметних зв'язків у шкільному навчанні. Умілий добір краєзнавчого матеріалу і органічне включення його у зміст навчання дає величезний позитивний ефект. Проте необхідною умовою використання краєзнавчого компоненту є коригування діючих навчальних програм з ряду предметів. Для професійного становлення майбутніх учителів початкових класів важливо оволодівати формами і методами краєзнавчої роботи і розвивати їх використання в повсякденній практиці.

ЛІТЕРАТУРА

1. Байраківський А.І., Бажан О.Г. та ін. Краєзнавство в Україні: сучасний стан і перспективи: Наук. збірник НАН України. – К., 2003. – 213 с.
2. Крачило М.П. Краєзнавство і туризм. – К.: Вища школа, 1994. – 191 с.
3. Обозний В.В. Краєзнавча підготовка вчителя: теоретичні і організаційно-практичні аспекти / За ред. проф. Л.П. Вовк. – К.: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2001. – 254 с.
4. Обозний В.В. Краєзнавча освіта в системі професійної підготовки вчителя: Автореф. дис. д-ра пед. наук: 13.00.04. – НПУ ім. М.П. Драгоманова. – 2002. – С. 20-29.
5. Олексенко Т.Д., Люріна Т.І., Молодиченко В.В. Вивчення рідного краю в початковій школі // Рідна школа, 2006. №1. – С. 40-42.
6. Пангелов Б.П., Чернов Б.О. Програмно-нормативні основи підготовки майбутніх учителів до туристсько-краєзнавчої роботи в загальноосвітній школі // Культура і освіта фахівців туристської сфери: сучасні тенденції та прогнози: Матеріал Міжнародної науково-практичної конференції – К., 2005. – С. 617-621.
7. Петровський В.В., Радченко Л.О., Семенченко В.І. Історія України: Неупереджений погляд. – Х., 2007. – 592 с.
8. Прус І.Т. Краєзнавча робота в школі. – К.: Рад. школа, 1984. – 110 с.
9. Розсоха А.П. Краєзнавчий туризм як складова підготовки вчителів географії у вищих навчальних закладах України кінця ХХІ сторіччя // Гуманітарний вісник Переяслав-Хмельницького ДПУ ім. Григорія Сковороди: Наук.-теор. збірник. – Київ: КИТ, 2004. – С. 172-175.
10. Тронько П.Т. Краєзнавство у відродженні духовності та культури. – Київ: Рідний край, 1994. – 108 с.

REFERENCES

1. Bairakovskiy AI, Bazhan O.G. etc. Regional Studies in Ukraine: Current State and Prospects: Science. Collection of NAS of Ukraine. - K., 2003. - 213 p.
2. Kratcho MP Regional studies and tourism. - K.: High school, 1994. - 191 p.
3. Oboznii V.V. Local studies of the teacher: theoretical and organizational-practical aspects / Ed. prof. LP Wolf. - K.: View of the NPU them. MP Drahomanova, 2001. - 254 pp.
4. Obozny V.V. Local studies in the system of teacher training: Author's abstract. dis Dr. Ped. Sciences: 13.00.04. - NPU them MP Drahomanov - 2002.- pp. 20-29.
5. Olexenko T.D., Lurina T.I., Molodchenko V.V. Study of native land in elementary school // Native school, 2006. №1. - P. 40-42.
6. Pangelov BP, Chernov B.O. Program-normative bases for the preparation of future teachers for tourist-local studies work in a comprehensive school // Culture and education of tourism specialists: current trends and forecasts: Material of the International Scientific and Practical Conference - K., 2005. - P. 617-621.
7. Petrovsky V.V., Radchenko L.O., Semenchenko V.I. History of Ukraine: Impartial view. - Kh., 2007. - 592 s.
8. Prus I.T. Local studies at school. - K.: Rad. School, 1984. - 110 p.
9. Rozsoha AP Regional Study Tourism as a Component of Geography Teachers Training at Higher Educational Institutions of Ukraine at the End of the Twenty-first Century // Humanitarian Bulletin of Pereyaslav-Khmelnytsky State Duma. Hryhoriy Skovoroda: Theoretical sciences. collection. - Kyiv: KIT, 2004. - P. 172-175.
10. Tronko P.T. Local studies in the revival of spirituality and culture. - Kyiv: Ridny kray, 1994. - 108 p.

УДК 37.035.6:745/749

Гулей О.В.

старший викладач кафедри історії,
теорії музики та художньої культури
Сумського державного педагогічного
університету імені А.С. Макаренка

Губська О. О.

студентка ННІ культури і мистецтв
Сумського державного педагогічного
університету імені А.С. Макаренка

ДО ПИТАННЯ ПРО СИМВОЛІКУ ВИШИТИХ РУШНИКІВ

У статті розглядається сутність традиційних символів і системних знаків у вишивках українських рушників. На основі аналізу літературних джерел головною увагою приділено мотиву «Дерево Життя» як одному із основних символів орнаментики в декоративно-прикладному мистецтві України.

Ключові слова: декоративно-прикладне мистецтво, вишитий рушник, символіка, Дерево Життя.

Гулей О. В. Губская О. А. К вопросу о символике вышитых рушников.

В статье рассматривается сущность традиционных символов и системных знаков в вышивках украинских рушников. На основе анализа литературных источников главное внимание уделено мотиву «Дерево жизни» как одному из основных символов орнаментики в декоративно-прикладном искусстве Украины.

Ключевые слова: декоративно-прикладное искусство, вышитый рушник, символика, Дерево Жизни.

Guley O. V. Gubskaya O. A. To the question of the symbolism of embroidered towels.

The article considers the essence of traditional symbols and system signs in embroidery of Ukrainian towels. On the basis of the analysis of literary sources, the main attention is paid to the motive "Tree of Life" as one of the main symbols of ornamentation in the decorative and applied art of Ukraine.

Keywords: decorative and applied art, embroidered towel, symbolism, Tree of Life.

Постановка проблеми. На сучасному етапі реформування мистецької освіти актуальність дослідження усіх різновидів традиційного декоративно-прикладного мистецтва є очевидною, адже неможливо будувати навчально-виховний процес сучасної школи без вивчення досвіду минулих поколінь.

Особливе місце серед вишиваних робіт займають рушники. На Україні рушникам завжди надавалось важливе образно-символічне значення. Вони – обов'язковий атрибут весільної обрядовості, рушники дарували старостам, перев'язували їх через плече, якщо на заручинах доходили до згоди. Такі рушники називалися «плечовими». Рушник завжди був символом гостинності: на ньому підносили хліб-сіль дорогим гостям. Під час будівництва хати на ньому підіймали сволюки, потім ці рушники дарували майстрам. На них приймали новонароджених і з ними проводжали людину в останню путь. Існували також і подарункові рушники, їх використовували в знак побажання щасливої дороги і найшвидшого повернення. Поряд із обрядовим призначенням рушники широко використовувались у побуті. Рушники вішали на кілок, від чого вони дістали назву «кілкові». Вишиті рушники – неодмінна окраса кожної селянської хати, їх вішали над іконами: «наобразники», «божнички».

Аналіз актуальних досліджень. У контексті вивчення історії вітчизняного мистецтва великий пласт займає традиційне декоративно-прикладне мистецтво. У цьому зв'язку велику увагу приділено науковцями дослідженню специфічних рис художньої ручної вишивки, зокрема закономірностям вишивки українських народних рушників. Так, в першу чергу необхідно назвати розвідки істориків мистецтвознавства Є. Антоновича